

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Maarit Huovinen

**Vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuu-
desta Virojoen päiväkodissa**
- ”Luottamus on kyl kaiken aa ja oo”

Opinnäytetyö 2013

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Varhaiskasvatus.....	6
2.1 Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja asetukset	7
2.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	7
3 Kasvatuskumppanuus.....	9
3.1 Lapsen, vanhempien ja varhaiskasvattajien vuorovaikutus	9
3.2 Luottamus, kuuleminen, kunnioittaminen ja dialogisuus.....	10
3.3 Kasvatuskumppanuus arjessa.....	11
3.4 Kasvatuskumppanuuskäytännöt Virojoen päiväkodissa	12
4 Perheen ja lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa	14
4.1 Vanhempien osallisuus.....	14
4.2 Lapsen osallisuus	15
5 Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus.....	16
5.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja selvityskysymykset.....	16
5.2 Opinnäytetyön toteutus.....	16
5.3 Aineiston keruu ja kokoaminen.....	17
5.4 Selvityksen luotettavuus ja eettiset näkökohdat	19
6 Kasvatuskumppanuuden toteutuminen vanhempien näkökulmasta	20
6.1 Vanhempien kokemuksia lapsen hoidon aloituksesta	20
6.2 Kasvatuskumppanuuden toteutuminen vuonna 2013.....	22
6.3 Vanhempien kehittämisajatuksia päiväkodin arkeen	24
6.4 Varhaiskasvatussuunnitelma ja blogi kasvatuskumppanuuden tukena ...	26
7 Yhteenveto ja pohdinta	28
Kuviot.....	31
Taulukot.....	31
Lähteet.....	32

Liitteet

- Liite 1 Saatekirje
- Liite 2 Kasvatuskumppanuus lyhyesti
- Liite 3 Haastattelurunko

Tiivistelmä

Maarit Huovinen

Vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta Virojoen päiväkodissa –
”Luottamus on kyl kaiken aa ja oo”, 33 sivua, 3 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2013

Ohjaaja: lehtori Outi Kokko-Muhonen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vanhempien käsityksiä kasvatuskumppanuudesta Virojoen päiväkodissa. Tavoitteena oli selvittää, miten kasvatuskumppanuus toteutuu vanhempien näkökulmasta ja miten kasvatuskumppanuutta voidaan kehittää päivähoidon arjessa. Lisäksi selvitin miten vanhemmat ovat kokeneet hoidon aloituksen sekä miten kasvatuskumppanuus vanhempien mielestä toteutui haastatteluhetkellä.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen ja aineisto kerättiin teemahaastattelulla eli puolistrukturoidulla haastattelulla, keskeisiä teemoja käyttäen. Haastatteluun osallistui kolme perhettä. Tavoitteena ei ollut selvittää koko päiväkodin vanhempien käsityksiä asiasta vaan selvittää laadullisesti, mitä vanhemmat kasvatuskumppanuudesta ajattelevat. Tarkoituksena oli kuvata kokemuksia ja käsityksiä, joiden kautta voidaan kehittää varhaiskasvatuksen toimintaa kyseisessä päiväkodissa.

Teoriaosuudessa käsiteltiin keskeisimpiä kasvatuskumppanuuden teemoja selvityksestä nousseiden teemojen lisäksi. Kasvatuskumppanuuden pääpiirteet ovat luottamus, kunnioittaminen, dialogisuus ja kuuleminen, jonka mukaan kasvatuskumppanuuden pääpiirteet nousivat selkeästi esille. Luottamus niin lapsen, vanhemman kuin varhaiskasvattajan välillä nousi tärkeimmäksi piirteeksi. Se syntyy vuorovaikutuksessa ja arjen kohtaamisissa, joten siihen tarvitaan aikaa. Luottamuksellisen suhteen luomiseksi myös muiden kasvatuskumppanuuden pääpiirteistä tulee toteutua. Kasvatuskumppanuus on menetelmä, joka vaatii varhaiskasvattajalta ja kasvatusyhteisöltä tietoista paneutumista aiheeseen ja sen tarkastelua osana jokaisen kasvattajan ammattitaitoa.

Asiasanat: kasvatuskumppanuus, vuorovaikutus, luottamus

Abstract

Maarit Huovinen

Parents' experiences of educational partnership in the Virojoki day care center - trust really everything, 33 Pages, 3 Appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Degree Programme in Social Services

Bachelor's Thesis 2013

Instructor: Senior Lecturer Outi Kokko-Muhonen, Saimaa University of Applied Sciences

The purpose of this thesis was to untangle parents' perceptions of educational partnership in the Virojoki day care centre. The objective was to find out how educational partnership is realized from the parents' point of view and how educational partnerships can be developed in day care in everyday life. Also, it was discovered how the parents have felt the situation when their child started in day care and how educational partnership could be realized today.

This thesis is qualitative, which is implemented as a theme interview; in other words a semi-structured interview using the key themes. Three families participated in the interview. The aim was not to find out the total day care parents' perceptions of the quality, on the contrary to find out what parents think about educational partnership. The aim is to describe the experiences and perceptions, enabling the development of early childhood activities in the day care.

In the theoretical part, the key themes of the education partnership between education surveys in addition to the themes that arose are explained. The main features of the education partnerships are trust, respect, dialogue and consultation. According to the report, the main features of the educational partnership will be clarified. Confidence is the most important feature. Trust is created to interact with child, parents and early childhood educators in everyday encounters, so it will take time. Creating a confidential relationship with the other main features of the educational partnership will be realized. Education Partnership is a method that requires early childhood educators, and that community conscious to dedication to the examination of the subject.

Keywords: educational partnership, interaction, trust,

1 Johdanto

Kasvatuskumppanuus on arjen kohtaamisia vanhempien, varhaiskasvattajan ja lapsen välillä. Se on lapsen kasvatusta yhdessä, ja siinä korostuvat avoimuus ja luottamus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005, 31) määrittelee kasvatuskumppanuuden tietoiseksi sitoutumiseksi yhdessä toimimiseen lapsen parhaaksi.

Kasvatuskumppanuus nähdään samaksi kuin yhteistyö, mutta kasvatuskumppanuuden sisältö on laajempaa ja syvällisempää kuin yhteistyö (Hellman-Suominen ym. 2009, 118). Kasvatuskumppanuutta ohjaavat neljä pääperiaatetta: kunnioittaminen, kuuleminen, dialogisuus ja luottamus. Nämä pääperiaatteet ovat edellytys toimivalle kumppanuussuhteelle. Marja Kaskela ja Marjatta Kekkonen (2006) kirjassaan Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen luovat teoreettisen pohjan opinnäytetyölleni.

Jokaisen persoonalla on merkitystä siihen, minkälaiseksi vuorovaikutus kehittyy. Tasavertainen vuorovaikutus on kasvatuskumppanuuden lähtökohta. Vastuu kumppanuuden kehittymisestä on varhaiskasvattajalla. (Kaskela & Kekkonen 2006.)

Kasvatuskumppanuutta on korostettu varhaiskasvatuksessa jo useiden vuosien ajan. Silti se toteutuu vielä hyvin eri tavoin. Päiväkodin yhteistyö käytännössä pitäisi kuunnella enemmän perheiden toiveita ja ajatuksia. Tämän vuoksi haluan kuulla vanhempien näkökulmaa ja lähteä liikkeelle heidän ajatuksistaan opinnäytetyössäni.

Tämä opinnäytetyö koostuu kasvatuskumppanuutta käsittelevästä teoriaosuudesta ja perheiden haastatteluista. Vanhemmat kertovat, mitä kasvatuskumppanuus on ja miten se heidän mielestään toteutuu päiväkodin arjessa. Selvityksen näkökulma liittyy perheen kokemukseen lapsen hoidon alkamisesta ja kasvatuskumppanuuden toteutumisesta heidän lapsensa päiväkodissa. Tarkoitukseni on nostaa esille arjen käytännöistä nousevia asioita sekä niiden pohjalta kehittää yhteistyötä perheiden kanssa.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tuottaa käytännön tietoa vanhempien näkökulmasta: kuinka he kokevat lapsensa päivähoidon aloituksen ja päivittäisen kasvatuskumppanuuden. Vanhempien näkökulmien huomioiminen antaa hyvän lähtökohdan kehittää varhaiskasvatusta kuin myös omaa osaamistani.

Aihe on läheinen kasvatuskumppanuuskoulutuksen pohjalta ja tarkoitukseni on syventää ja siirtää tätä tietoa eteenpäin. Varhaiskasvatus elää muutoksen ja kehittymisen aikaa; mikään ei ole niin varmaa kuin muutos. Työntekijältä vaaditaan asenteidensa ja tapojensa muutosta.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on kasvatuksellista vuorovaikutusta pienten lasten kanssa. Lisäksi se on varhaiskasvattajien ja vanhempien välistä yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta. Lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen ovat keskeisimmät tavoitteet varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuspalveluita tuottavat yleensä kunnat, mutta niitä tuottavat myös järjestöt, seurakunta sekä yksityiset palveluntuottajat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11–13.)

Lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus on pohjana arvoille varhaiskasvatuksessa. Siihen kuuluvat muun muassa seuraavat yleisperiaatteet: lapsen etu, lapsen oikeus elämään ja täyspainoiseen kehittymiseen, syrjintäkielto ja lasten tasa-arvoinen kohtelu sekä lapsen mielipiteen huomioon ottaminen. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää huomioida lapset yksilöllisesti, kunnioittaen ja hyväksyen. Ammattitaitoisella henkilöstöllä voidaan luoda pohja laadukkaalle varhaiskasvatukselle. Lapsuuden vaaliminen on tärkeä päämäärä kasvatustyössä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11–13.)

Lapsen etu toteutuu silloin, kun lapsen fyysinen ja emotionaalinen turva on taattu. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, kuinka aikuinen reagoi lapsen itkuun ja osoittaa empatiaa, miten lasta kunnioitetaan ja miten hänestä huolehditaan; kuinka vuorovaikutus toteutuu ja millaiseksi koko lapsen päivä rakentuu. (Koi-vunen 2009, 31–51.)

2.1 Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja asetukset

Laki lasten päivähoidosta on vuodelta 1973. Taulukkoon on kerätty keskeisimmät varhaiskasvatusta ohjaavat dokumentit. Lakia lasten päivähoidosta on uudistettu vuosien aikana asetuksilla. Varhaiskasvatussuunnitelma on tehty yhdenmukaistamaan varhaiskasvatusta valtakunnallisesti. Lakiin on kirjattu kasvatuskumppanuuteen liittyvä määritelmä, jossa tavoitteeksi on asetettu vanhempien kasvatustehtävän tukeminen päivähoidossa olevien lasten osalta. (Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7–9.)

Varhaiskasvatusta ohjaavat dokumentit	
36/1973	Laki ja asetus päivähoidosta
477/2003	Perusopetuslaki
683/1983	Lastensuojelulaki
504/2002	Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi
1999	Varhaiskasvatustyöryhmän muistio
9/2002	Periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista
2005	Varhaiskasvatuksen valtakunnallinen ohjauksen väline

Taulukko 1. Varhaiskasvatusta ohjaavat dokumentit (Kuokkanen 2006, 28–34).

Nykyiseen hallitusohjelmaan on kirjattu päivähoitolain uudistaminen uudeksi varhaiskasvatuslaiksi. Tätä lakia valmistelevat opetus- ja kulttuuriministeriön asettamat ministeriön työryhmät. Esityksen uudesta varhaiskasvatuslaista hallitus antanee eduskunnalle keväällä 2014. Tavoitteena on, että uusi laki tulisi voimaan vuonna 2015. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.)

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatuksen sisältöä, laatua ja kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista ohjaava asiakirja on varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on vahvistaa vanhempien osallisuutta ja varhaiskasvatushenkilöstön tietoisuutta. Valtakunnallisen suunnitelman pohjalta jokainen kunta laatii kuntakohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman. Lisäksi jokaisen päivähoitoyksikön tulee laatia oman varhaiskasvatussuunnitelmansa, joka on kuntakohtaista yksityiskohtaisempi. Jokaiselle lapselle tehdään henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, joka laaditaan vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7–9.)

Varhaiskasvatuksensuunnitelman perusteet määrittelevät kasvatuskumppanuuden. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005, 31) määrittelee kasvatuskumppanuuden seuraavasti: *Kasvatuskumppanuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa.*

Varhaiskasvatussuunnitelma määrittelee, että vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu sekä oman lapsen tuntemus. Vanhemmat tuntevat ja tietävät lapsensa parhaiten. Vanhemmat puhuvat mielellään omasta lapsestaan. (Kaskela & Kronqvist 2007, 22.) Vanhemmat osallistuvat lapsensa varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen, mutta heille tulee järjestää myös mahdollisuuksia keskusteluun muiden vanhempien ja henkilöstön kanssa. Myös vanhempien keskinäisellä vuorovaikutuksella voidaan edistää kumppanuuden tavoitteita. Varhaiskasvattajilla on koulutuksensa tuoma ammatillinen tieto ja kokemus. Yhdessä tasavertaisina toimijoina syntyy toimiva vuorovaikutus ja kasvatuskumppanuus. Lapsen etu on avainasemassa tässä yhteistyössä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat työtä, se on valtakunnallinen virallinen asiakirja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Jokaiselle lapselle tehdään henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (vasu), joka laaditaan yhdessä vanhempien kanssa. Vasu laaditaan viimeistään neljä kuukautta hoidon aloittamisen jälkeen. Vasusta laaditaan yhteenveto kunkin toimintakauden päätteeksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7–9.) Lapsen ainutlaatuisuus ja vanhempien näkemykset tulee ottaa huomioon. Henkilöstön näkökulma lapsesta perustuu hänen koulutuksensa tuomaan ammatillisuuteen ja arjen havaintoihinsa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman pitäisi kattavasti pitää sisällään lapsen vahvuudet, tarpeet, mielenkiinnon kohteet, tavat toimia ja yksilöllisen tuen tarpeet. (Kuokkanen 2006, 37.)

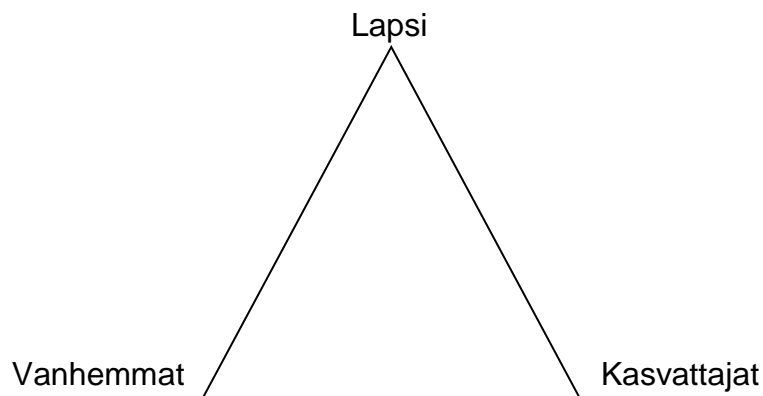
Lapsen ongelmat tulee nostaa esiin keskusteluissa mahdollisimman konkreettisesti, unohtamatta lapsen vahvuuksia ja hyviä puolia. Keskustelussa sovitaan myös yhteistyöstä vanhempien ja päivähoiton välillä. Lapsi voi olla osallisena keskustelussa. (Kuokkanen 2006, 38.)

3 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus on yhdessä toimimista lapsen asioissa (Kaskela & Kronqvist 2007, 23). Toisen kuuleminen on ensimmäinen askel, jolla luottamusta ruvetaan rakentamaan. Kuulluksi tulemisen tunteella avataan kunnioittavan ilmapiiriin lähtökohtia. Kun ilmapiiri on kunnioittava, luottamus voi kasvaa ja näin vuoropuhelulle tulee avoin mahdollisuus. Kasvatuskumppanuus on tasavertaisuutta, jossa lapsen tarpeet ovat ensisijaisia. Kasvatuskumppanuuteen täytyy tietoisesti asennoitua ja sitoutua. Se on yhdessä vanhempien kanssa tehtävää kasvatustyötä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–34.) Hyvä vuorovaikutus on kasvatuskumppanuuden perusta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–33).

3.1 Lapsen, vanhempien ja varhaiskasvattajien vuorovaikutus

Kasvatuskumppanuutta voidaan kuvata myös kolmion avulla (kuvio1), jossa lapsi on kolmion kärjessä eli hän on kumppanuuden tärkein kohde. Kolmion alla ovat rinnakkain vanhemmat ja varhaiskasvattaja, mikä kuvastaa heidän tasavertaisuuttaan. Kolmio kuvaa näiden kaikkien välistä vuorovaikutusta ja sen vaikutusta keskenään. (Koivunen 2009, 156.)

Kuvio 1. Lapsen, vanhempien ja varhaiskasvattajien vuorovaikutuskolmio (Koivunen 2009, 156)

Lapsen, vanhempien ja varhaiskasvattajien välinen yhteistyö on tärkeää. Näiden kolmen osapuolen vuorovaikutustilanteet vaikuttavat yhteistyöhön. Tästä vuorovaikutuksesta ei voi unohtaa lasta eikä muiden vuorovaikutuksen vaikutusta lapseen. Oman näkökulman tähän yhteistyöhön tuo myös vanhempien

välinen vuorovaikutus varhaiskasvatukseen liittyen. Hyvä vuorovaikutus on avointa ja luottamuksellista. Myös vuorovaikutuksen ongelmat voivat heijastua lapseen. Vanhemmilla on tieto siitä, mikä kasvatustapa sopii heidän lapselleen parhaiten. (Koivunen 2009, 156.)

Kumppanuuteen liittyvät tavoitteet, joilla voidaan tunnistaa mahdollisimman aikaisin lapsen kasvuun, kehitykseen tai oppimiseen liittyviä tuen tarpeita. Kun kumppanuussuhde on saatu luotua hyväksi, ongelmatilanteiden ratkaisu on luontevampaa. Kumppanuuden ilmapiiri korostuu ongelmatilanteissa. Kumppanuus on avointa ja rehellistä vuorovaikutusta. On helpompaa ottaa asioita puheeksi, kun keskinäinen luottamus toimii. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–33.)

Varhaiskasvatushenkilöstön tulisi tutustua perheen kasvatuskäytäntöihin. Yhteisten keskustelujen päämääränä on tutustua perheeseen ja siihen, kuinka heillä toimitaan. Näin voimme ymmärtää esimerkiksi sitä, miksi joku toimii tai ajattelee tietyllä tavalla. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ovat hyvä paikka syvemmälle kasvatuskäytäntöjen keskustelulle. (Kekkonen 2012, 43.) Arvoista, näkemyksistä ja vastuusta, jotka liittyvät kasvatuskumppanuuteen, on keskusteltava sekä vanhempien kanssa että työyhteisössä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–33.)

3.2 Luottamus, kuuleminen, kunnioittaminen ja dialogisuus

Kasvatuskumppanuutta ohjaavat pääperiaatteet: luottamus, kuuleminen, kunnioittaminen ja dialogisuus. Kunnioitus pohjautuu kuulemiselle, ja se luodaan myönteisyyden kautta. Kunnioittavalla asenteella tarkoitetaan avointa ja hyväksyvää vuorovaikutusta. Se on sitä, että arvostetaan toista ihmistä sellaisena kuin hän on. ”Myönteisyys avaa ovia!” (Kaskela & Kekkonen 2006, 34–36.)

Kuuleminen perustuu myönteiselle ja läsnä olevalle ilmapiirille. Kuuleminen on sitä, että on aidosti kiinnostunut, mitä toinen kertoo. Kuulijalta odotetaan aitoa kiinnostusta, empaattisuutta ja rehellisyyttä. Ilmeet ja eleet kertovat paljon. Kasvatustyöhön liittyvät tunteet oleellisesti. Kuuntelijan täytyy osata ottaa vastaan kaikki asiat, joita hänelle kerrotaan. Täytyy sietää erilaisia tunteita, joita keskustelussa saattaa nousta esille. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–34.)

Luottamus syntyy kuulemisen ja kunnioittamisen myötä. Jokainen vaikuttaa omalla käytöksellään luottamuksen syntymiseen. Luottamus syntyy vuorovaikutuksessa ja arjen kohtaamisissa, joten siihen tarvitaan aikaa. Tärkeäksi tekijäksi vanhempien näkökulmasta nousee työntekijän ja lapsen välinen suhde. Työntekijän lämminhenkisyys ja empaattisuus auttavat luottamuksen rakentumisessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36–37.)

Dialogisuus on keskustelua, jossa yhdessä keskustellen luodaan yhteistä ymmärrystä. Pääpaino on kuulemisessa. Kun keskustelu on tasa-arvoista, syntyy hyvä keskustelu ja aitoa vuorovaikutusta. Asioista voi myös olla eri mieltä. Tarvitaan herkät korvat kuulla. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38–40.)

Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on myös kannatella vanhemman ja lapsen välistä suhdetta päivähoitopäivän aikana. Suhteen kannattelulla tarkoitetaan sitä, että ikävätilanteessa lapsen kanssa muistellaan vanhempia esimerkiksi valokuvien avulla. Se vaatii varhaiskasvattajalta herkkyyttä havainnoida lasta sekä tukea lasta ja jakaa lapsen tunnekokemuksia. Lisäksi kasvatuskumppanuuden tavoitteena on tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään sekä lapsen ja vanhemman välistä suhdetta myötätuntoisesti. (Kekkonen 2012, 52.)

3.3 Kasvatuskumppanuus arjessa

Kekkonen (2012, 183–200) mukaan lapsen varhaiskasvatus alkaa paljon ennen virallisen hoidon alkua. Se alkaa jo siitä, kun vanhemmat pohtivat päivähoitopaikkaa. Epävirallisten tuttavaverkostojen antamilla tiedoilla on merkitystä siihen, miten vanhemmat kokevat päivähoiton. Yhteistyö alkaa varhaiskasvatuksen palveluneuvottelulla, jossa päiväkodin johtaja neuvottelee perheen kanssa varhaiskasvatuksen vaihtoehtoista. Päiväkodin johtaja luo ensivaikutelman perheelle. Kun päivähoitopaikka on varmistunut, käydään aloituskeskustelu, jonka tarkoituksena on tutustua lapseen ja perheeseen.

Kun päivähoitopaikkapäätös on tehty, ottaa tulevan hoitopaikan varhaiskasvattaja yhteyttä perheeseen ja ehdottaa tutustumista lapsen vahvalla alueella, esimerkiksi lapsen kotona. Varhaiskasvattaja tutustuu lapseen ja perheeseen, jonka jälkeen vanhemmat tutustuvat ensin hoitopaikkaan ja sen jälkeen esittelevät lapselleen tulevat hoitopaikan. Tuttuus luo turvallisuutta. Uudessa hoitopaikassa

saa käydä tutustumassa niin monta kertaa kuin on tarve, ja siitä sovitaan vanhempien kanssa. Vanhempien kanssa on hyvä keskustella erokokemukseen liittyvistä asioista. (Kaskela & Kekkonen 2006.)

Tutustumiseen tulee varata riittävästi aikaa. Noin kahden viikon aikana lapsi pystyy luomaan turvallista suhdetta uuteen aikuiseen. Tutustuminen tapahtuu vanhemman avulla, siksi hänen mukanaolonsa on välttämätöntä. Tutustumiskeskustelujen tarkoitus on tutustua lapseen ja hänen perheeseensä. (Karikoski & Tiilikka 2012, 81.)

On tärkeää vaihtaa kuulumisia arjessa päivittäin. Luontevimmin tämä tapahtuu lasta hoitoon tuotaessa ja haettaessa. Nämä tilanteet ovat ensiarvoisen tärkeitä. Päivän kuulumiset ovat tärkeä tiedonlähde vanhemmille sekä samalla mahdollisuus työntekijälle kertoa toimintatavoistaan. Näin voidaan lisätä vanhempien tietoisuutta siitä, miten lapsen päivät menevät päiväkodissa. (Hellman-Suominen ym. 2009, 119.) Perheet ovat yksilöllisiä, joten kasvatuskumppanuuden muodostumisen tulee olla yksilöllinen. Varhaiskasvattajilla on vastuu selvittää vanhempien toiveet yhteistyölle sekä arjen käytännöille ja toteuttaa toimintaa lapsiryhmässä sen mukaisesti. (Kuokkanen 2006, 38.)

Kasvatuskumppanuuden haasteita on löydetty useita. Haasteiksi ovat nousseet lyhytaikaiset suhteet varhaiskasvattajaan: uuteen aikuiseen tutustuminen ottaa aikaa sekä lapselta että perheeltä. Arjessa tapahtuu usein muutoksia. Myös lapsiryhmässä tapahtuu muutoksia, ja ne vaikuttavat kasvuympäristöön. Kasvatuskumppanuutta ei ehdi muodostua lyhyessä ajassa, vaan siihen vaaditaan aikaa ja yhteisiä kohtaamisia. Erilaisilla asenteillakin on merkitystä kohtaamisissa. Aina mielipiteet eivät kohtaa ja on syytä muistaa erilaisten vaihtoehtojen mahdollisuudet. (Hellman-Suominen ym. 2009, 119.)

3.4 Kasvatuskumppanuuskäytännöt Virojoen päiväkodissa

Tällä hetkellä kasvatuskumppanuutta toteutetaan osittain Virojoen päiväkodissa. Toimintatapoja on muutettu viimeisen viiden vuoden ajan kasvatuskumppanuusajatuksen mukaisemmaksi. Päiväkodista pyritään olemaan ensimmäisen kerran yhteydessä kotiin, ennen kuin lapsi aloittaa hoidon. Pienten, alle 3-vuotiaiden ryhmässä, perheelle tarjotaan tutustumiskäyntiä kotiin. Tähän men-

nessä vain muutaman perheen kotiin on tehty tutustumiskäynti. Perheet tulevat mieluummin suoraan päiväkotiin.

Perheet saavat käydä tutustumassa päiväkotiin niin monta kertaa kuin on tarve. Tutustumisvaiheessa lapsen omahoitaja on aina läsnä. Hoidon alkaessa henkilöstön työvuorojärjestelyihin on vaikea vaikuttaa, mutta pääsääntöisesti kaikki aikuiset ovat paikalla klo 9-15.

Työskentelen kyseisessä päiväkodissa. Olen ainoa kasvatuskumppanuuskoulutuksen käynyt päiväkodin työntekijä. Tällä hetkellä kaksi työntekijää on varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen koulutuksessa, johon oleellisesti liittyvät tutustumiskäynnit ja varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen. Päivähoidossa on myös muita työntekijöitä, jotka ovat käyneet varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen koulutuksen.

Virojoen päiväkoti on nostanut esille lapsen osallisuutta ja lapsen äänen kuulumista Kaste-ohjelmaan kuuluvan Lapsen ääni -hankkeen innoittamana. Osallisuutta on toteutettu nostamalla kullekin toimintakaudelle tavoite mm. suuremmat korvat, lämmin syli.

Virojoen päiväkodissa tehdään päivittäin blogia. Blogi on koko ryhmän toimintaa kuvaava nettipäiväkirja, johon valokuvien ja tekstien avulla vanhemmille kerrotaan lapsen päivästä päiväkodissa. Blogissa ei julkaista yksittäisen lapsen varhaiskasvatukseen liittyviä asioita. Vanhemmilla on mahdollisuus kommentoida blogia ja esittää kysymyksiä. Blogissa julkaistaan tärkeitä päivämääriä tapahtumista ja tiedotteita. Lapset voivat taitojensa mukaan osallistua blogin kirjoittamiseen ottamalla kuvia ja kertomalla valokuvista. Blogin kautta lapsi voi kotona kertoa vanhemmilleen ja muille läheisilleen asioista, joihin on päiväkodissa osallistunut. Blogi on salasanalla suojattu, ja vanhemmilta kysytään vuosittain lupa siihen, että heidän lapsensa saa näkyä blogissa. Jokaisessa ryhmässä on oma kamera ja tietokone, jolla pystyy vaivattomasti kirjoittamaan blogia.

4 Perheen ja lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa

Osallisuus on sitä, että tulee hyväksytyksi sellaisena kuin on ja kuuluu omaan yhteisöönsä. Perheelle on suuri muutos, kun lapsi siirtyy päivähoidon. Päivähoidon aloittaminen herättää monenlaisia tunteita ja ajatuksia. Kuulluksi tuleminen on yksi tärkeä lähtökohta, jotta perhe voi tuntea kuuluvansa uuteen yhteisöön päivähoidossa. (Kaskela & Kronqvist 2007, 19–23.)

Työntekijänä osallisuuden ilmapiirin luominen vaatii erityisesti läsnäoloa ja kuuntelemisen taitoa. Osallisuus on vanhempien, lapsen kuin varhaiskasvattajankin näkökulmasta tunne, jossa vastavuoroisuus korostuu. Lapsen näkökulman esilletuominen on tärkeää. (THL 2013.) *Osallistumisen kautta opitaan olemaan ja elämään yhdessä* (Oranen 2013).

4.1 Vanhempien osallisuus

Kasvatuskumppanuuden yksi ulottuvuus on osallistaa vanhempia päiväkodin arkeen. Varhaiskasvattajien tulee miettiä, miten löytää keinot, joilla voidaan osallistaa vanhempia arjen yhteistyössä. (Hellman-Suominen ym. 2009, 118.) On tärkeää, että vanhemmilla on tunne, että ovat tervetulleita päiväkotiin (Kaskela & Kronqvist 2007, 25). Vanhempien väliselle yhteistyölle tulisi antaa mahdollisuuksia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–33).

Varhaiskasvatussuunnitelman myötä vanhemmilla on enemmän osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksessa kuin aiemmin. Vanhemman ja varhaiskasvattajan väliset keskustelut ovat tärkeässä asemassa osallisuuden toteutumiseksi. Kasvatuskumppanuusajattelu korostaa vanhempien ajatuksia ja tietämystä. Näin voidaan antaa vanhemmille mahdollisuus vaikuttaa lapsen kasvatukseen päivähoidossa. (Alasuutari 2011, 57.) Vanhempien osallisuutta vahvistaa se, että he tietävät, mitä heidän lapsensa on päivän aikana tehnyt. Arjen jakaminen tukee sekä vanhemmuutta että vahvistaa osallisuutta. Tärkeä näkökulma vanhempien osallisuuden toteuttamisessa on vanhempien tunteiden huomioiminen. (Kari-
koski & Tiilikka 2012, 85.)

Vanhempien osallisuutta on pyritty lisäämään päivähoidossa. Hyvä esimerkki on Lahdessa käyttöönotettu muksunetti. Muksunetti on sähköinen palvelu, jonka

tarkoituksena on monipuolistaa päiväkodin ja vanhempien yhteistyötä. Muksunetti ei korvaa päivittäisiä kohtaamisia eikä vähennä lasten kanssa vietettyä aikaa, vaan tarkoituksena on tuoda selkeämmin vanhemmille näkyväksi päiväkodin arkea. Muksunetti antaa mahdollisuuden syvempään kasvatuskumppanuuteen. Muksunettiin kuuluvat viikkoblogi, viikkokalenteri, kuukausitiedotteet ja sinne pystyy linkittämään lehtileikkeitä. Lisäksi päiväkodinjohtaja voi linkittää sivustolle erilaisia lomakkeita ja tiedotteita. Sivustolla on myös keskustelufoorumi sekä sinne voidaan tallentaa erilaisia asiakirjoja. Sivusto toimii verkkopankkitunnuksin. (Ahonen 2011, 16–17.)

4.2 Lapsen osallisuus

Lapsen ja varhaiskasvattajan välinen vuorovaikutus on tärkeää. Aikuisen ja lapsen välillä on valtasuhde. Lapset tulee ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun ja osalliseksi päivähoidon arkea. Varhaiskasvattajan tulee luoda lapselle rajat, jotta luottamuksellinen suhde lapsen ja varhaiskasvattajan välille voi syntyä. (Kalliala 2008, 19–22.)

Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa on tärkeä näkökulma. Se asettaa varhaiskasvattajat pohtimaan, miten lapsen osallisuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta voidaan kehittää. Lapsen arvostamisella voidaan lisätä ryhmään kuuluvuuden tunnetta. Aikuisen tehtävä on toimia siten, että lapsen ajatuksilla ja tekemisillä on merkitystä. (Kaskela & Kronqvist 2007, 19–21.) Kuulluksi tuleminen on tärkeää. Myös se, minkä verran lapset saavat vaikuttaa toimintaympäristöönsä ja mitä siellä tehdään, on keskeistä osallisuuden toteuttamisessa. Lapsen kanssa tulee keskustella, mitkä ovat toiminnan tavoitteet ja miksi jotakin asiaa tehdään ikätason mukaisesti. (Turja 2012, 46–53)

Lasten osallisuutta voidaan parantaa valokuvien avulla ja näin tehdä merkitykselliseksi lapsen tekemisiä. Valokuvien katselu yhdessä voi herättää mukavia muistoja. Ystävyyssuhteiden merkitys on suuri päivähoidossa oleville lapsille. (Kaskela & Kronqvist 2007, 19–21.) Päivähoitopäivän aikana lapsi kohtaa useita vuorovaikutustilanteita erilaisten ihmisten kanssa. Lapsen ja varhaiskasvattajan välisen luottamuksen syntyminen vaatii sitoutumista, hyväksyntää ja tuen antamista. (Mikkola & Nivalainen 2009, 19–24).

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus

5.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja selvityskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on arvioida hoidon aloitustilannetta Virojoen päiväkodissa sekä selvittää vanhempien käsityksiä kasvatuskumppanuudesta. Selvityksessä kuvataan vanhempien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta päiväkodin arjessa. Selvityksen tarkoituksena on kuvata kokemuksia ja käsityksiä, joiden avulla voidaan kehittää varhaiskasvatusta. Selvitys on kvalitatiivinen eli laadullinen. Tavoitteena ei ole selvittää koko päiväkodin vanhempien käsityksiä asiasta, vaan selvittää laadullisesti mitä vanhemmat kasvatuskumppanuudesta ajattelevat.

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 181–182) toteavat, että kvalitatiivisen tutkimuksen aineistona voi olla vaikkapa vain yksi tapaus tai yhden henkilön haastattelu. Kun tutkii yksityistä tapausta tarkasti, niin voi saada esiin selvitettävästä kohteesta sen mikä on merkittävää.

Selvityskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten vanhemmat ovat kokeneet hoidon aloituksen?
2. Miten kasvatuskumppanuus toteutuu tällä hetkellä?
3. Miten kasvatuskumppanuutta voidaan kehittää päivähoiton arjessa?

5.2 Opinnäytetyön toteutus

Sain idean opinnäytetyön aiheeseen Virojoen päiväkodista. Päiväkoti sijaitsee pienen maalaiskunnan kuntakeskuksessa, jossa on hoidossa noin 100 lasta viidessä eri ryhmässä. Päiväkodissa on alle 3-vuotiaiden, 2-4-vuotiaiden ja 5-vuotiaiden ryhmät. Virojoen päiväkotiin kuuluvat myös esiopetus ja vuorohoitoryhmät, mutta ne on rajattu selvityksen ulkopuolelle. Kyseinen päiväkotivastaa koko kuntakeskuksen päivähoiton tarpeeseen.

Selvitys on toteutettu teemahaastatteluna eli puoli strukturoituna haastatteluna, keskeisiä teemoja käyttäen. Teemahaastatteluun, jonka suoritin yksilöhaastatteluna, voi osallistua yksi vanhempi tai molemmat vanhemmat. Haastateltavat

saavat itse valita osallistuvatko molemmat vai vain toinen vanhempi, heidän arjen tilanteensa mukaan.

Lähtökohtana teemahaastattelulle on tieto, että haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen. Haastattelun tekijä on kiinnostunut teema-alueesta ja tuntee ilmiön osia, rakenteita, prosesseja ja kokonaisuutta. Tämän tietämyksen pohjalta haastattelijä kehittää haastattelupohjan. Lopuksi haastattelu suunnataan tutkittavien henkilöiden subjektiivisiin kokemuksiin tilanteesta ja aiheesta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48).

Teemahaastattelussa haastattelun aihepiiri on kaikille sama ja kysymykset on valmiiksi laadittu, ja ne esitetään haastateltaville samassa muodossa. Teemahaastattelussa keskeistä ovat ihmisten tulkinnat asioista sekä merkitykset, joita he antavat asialle. Huomioonotettavaa on se, että asioiden merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48.)

Haastateltavat perheet ovat valittu syksyllä 2012, jolloin ko. perheen lapsen päivähoidon aloituksesta on kulunut enintään kaksi vuotta. Tämä tarkoittaa sitä, että haastatteluun kutsuttujen perheiden lapsen hoito on alkanut vuosien 2010 ja 2011 aikana ja lapset ovat hoidossa päiväkodin eri ryhmissä. Valintakriteerinä oli, että hoitosuhde on voimassa toimintakaudella 2012–2013.

5.3 Aineiston keruu ja kokoaminen

Haastattelukutsun lähetin kuudelle perheelle tammikuussa 2013. Pyyntöön vastasi puolet eli kolme perhettä. Sähköpostin välityksellä sovimme tapaamisen halukkaiden kanssa. Paria päivää ennen haastattelua annoin perheille haastattelun teemat (liite 3) ja kasvatuskumppanuus lyhyesti (liite 2) -lomakkeet tutustuttavaksi. Kasvatuskumppanuus lyhyesti (liite 2) sisälsi teorian tietoa kasvatuskumppanuudesta: mitä kasvatuskumppanuus on ja mitä se pitää sisällään.

Haastattelukysymykset ovat avoimia kysymyksiä, joihin pyydetään kuvailemaan tai kertomaan asioita käytännön esimerkein. Haastattelun tarkoitus on saada aineistoa, jolla voidaan kehittää työyhteisön toimintatapoja. (Vilkkä 2005, 105–108.)

Haastattelun aluksi kerroin tutkimuksen tarkoituksen sekä perusteet, joilla perheet on valittu selvitykseen. Nauhoitin haastattelut. Haastatteluihin kului aikaa 45 minuutista puoleentoista tuntiin. Kylmän ja Juvakan (2007, 90–92) mukaan haastatteluissa tavoitteena on luoda luottamuksellinen ja turvallinen ilmapiiri. Jokainen haastattelemani perhe sai valita paikan. Vaihtoehtoina olivat perheen valitsema paikka, perheen koti, minun kotini tai päiväkotini. Kaikki haastattelut toteutuivat minun kotona. Haastattelun jälkeen purin selvitysaineiston litteroimalla eli muutin puheen tekstiksi kirjoittamalla sen puhtaaksi sanasta sanaan. Vilkan (2005, 115–119) mukaan litteroinnin tulee vastata tarkasti haastateltavien sanomia asioita. Mitään ei saa muuttaa tai muokata.

Sisällön analyysillä kuvaan aineistosta esiin nousevat asiat. Analyysissä ei ole tarkoitus analysoida kaikkea, vaan ne kohdat, jotka ovat merkityksellisiä selvityskysymyksien ja selvityksen kannalta. (Kylmä & Juvakka 2012, 112–120.) Sisällön analyysin suoritin vaiheittain siten, että ensin keräsin otteita haastattelusta. Tämän jälkeen pelkistin ilmaukset ja etsin pelkistettyjen ilmaisujen eroja ja yhtenäisyyksiä. Pelkistämisen jälkeen pelkistetyt ilmauksen ryhmittelin ala- ja yläluokkiin. Tätä kutsutaan abstrahoinniksi eli yläkäsitteen muodostamiseksi. Taulukkoon 2 olen kuvannut esimerkin luokittelusta.

Yläluokka	Alaluokka	Pääluokka
Avoimuus Yhteistyö Rehellisyys Kohtaamiset	Vuorovaikutus, dialogisuus	Luottamukseen vaikuttavat tekijät
Lapsen kokemukset Vanhempien kokemukset Välittäminen	Tunteet	
Varhaiskasvattajien välinen tiedon kulku Vanhempien osallisuuden tukeminen: blogi	Osallisuus, tiedon kulku	
Kuunnellaan mitä vanhemmat sanovat	Kuunteleminen	

Taulukko 2. Esimerkki luokittelusta - luottamukseen vaikuttavat tekijät

5.4 Selvityksen luotettavuus ja eettiset näkökohdat

Kaiken tutkimuksen luotettavuutta (reliabelius) ja pätevyyttä (validius) tulee arvioida (Hirsjärvi ym. 2009, 231–233). Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida usein eri tavoin. Tulosten täytyy olla uskottavia eli juuri sellaisia kuin haastateltavien käsitykset ovat. (Kylmä & Juvakka 2007, 128.) Luotettavuus koskee teemahaastattelujen osalla ensisijaisesti haastattelijan toimintaa eikä haastateltavien vastauksia. Keskeistä on haastattelijan laadukas toiminta: koko aineisto on otettu huomioon, tiedot on litteroitu oikein ja tulokset heijastavat haastateltavien ajatusmaailmaa. Teemahaastattelussa pitää muistaa, että haastattelun tulos on aina seurausta haastattelijan ja haastateltavan yhteistyöstä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 184–189)

Pätevyyttä osoittaa haastateltavien luotettavuus (Hirsjärvi & Hurme 2001, 188–189). Selvityksen haastateltavat perheet ovat kaikki saman päiväkodin asiakkaita. Perhetyyppi ja asiakkuuden kesto saattavat vaikuttaa tuloksiin. Haastateltavien valinnassa näillä ei ole merkitystä, mutta tulokset saattaisivat vaihdella asiakkuuden keston perusteella. On voitava katsoa, että kasvatuskumppaninakin voi kasvaa, kokemuksen myötä.

Haastattelu pohjautuu vapaaehtoisuuteen. Henkilötietoja tässä selvityksessä ei kerätä. Aineisto käsitellään nimettömänä siten, että ketään ei voida tunnistaa. (Kylmä & Juvakka 2012, 140–155.) Työskentelen samassa päiväkodissa, jonne haastattelut tein, joten tunnen perheet työni kautta. Aineisto hävitetään opinnäytetyöraportin valmistuttua. Noudatan salassapitovelvollisuutta kaikissa selvitykseen ja työn suorittamiseen liittyvissä asioissa. Selvitys pohjautuu rehellisyyteen, kunnioittamiseen ja luottamukseen.

6 Kasvatuskumppanuuden toteutuminen vanhempien näkökulmasta

Tämän selvityksen tulokset perustuvat kolmen perheen teemahaastatteluun. Perherakenteeltaan kaikki haastatellut perheet olivat erilaisia. Tuloksia ei voi yleistää koko päiväkodin vanhempien mielipiteeksi siitä, miten kasvatuskumppanuus toteutuu, miten sitä voidaan kehittää tai miten se on koettu hoidon aloitushetkellä. Tulokset tuottavat kuitenkin laadullista tietoa näistä asioista. Tulosten perusteella päiväkodin henkilökunta voi kehittää omia toimintatapojaan.

6.1 Vanhempien kokemuksia lapsen hoidon aloituksesta

Se oli meille vanhemmille tosi sellasta jännittävää ja pelottavaakin. Et miten se lähtee sujumaan siitä se päivähoito.

Vanhempien mielestä päivähoidon alkaessa tutustuminen tulee tehdä lapsen tarpeiden mukaan. Vanhemmat pitivät tärkeänä, että he saivat itse kertoa lapsestaan omat näkemyksensä ja sen mukaan varhaiskasvattajat suunnittelisivat tutustumista lapsiryhmään aluksi ryhmän rauhalliseen aikaan. Vasta tutustumisen loppuvaiheessa lapsi ja perhe ovat kiinnostuneita näkemään miten koko lapsiryhmä päiväkodissa toimii ja miten heidän lapsensa siihen osallistuu.

Tutustumisen ohella painottaa sitä, että kävis niitä keskusteluja vähän jo siitä, mitä odotuksia vanhemmilla on siitä päiväkodista tai mitä ennakoajatuksia ennen kuin siellä ollaan edes oltu. Et miten vanhemmat kokee sen, millainen paikka on päiväkot.

Hoidon aloitukseen vaikuttaa myös aikataulu, millä lapsi aloittaa hoidon ja kuinka lyhyen ajan kuluttua lapsi jää yksin päiväkodin ryhmään. Kiire koettiin negatiiviseksi, joten tutustumiseen on syytä varata reilusti aikaa. Vanhempia on hyvä jo ensitapaamisesta alkaen opastaa tutustumisajan yksilöllisyyteen. Tutustuminen on sekä vanhempien että lapsen prosessi, ja se vie heiltä kaikilta oman aikansa.

Varmaan lapsenkin kannalta helpompaa se hoitoon lähtö, kun mitä useamman kerran siellä niin kun käy, vaikka ois sitten niitä lyhyitäkin hetkiä.

Tutustumiskäynnit päiväkodilla olivat usein sellaisia, että ryhmässä oli paljon lapsia ja varhaiskasvattajat työskentelivät samanaikaisesti lapsiryhmässä. Tämä toi kiireen tuntua tutustumiskäyntiin. Vanhemmat toivovat tutustumiskäynneiltä mahdollisimman keskittyntä läsnäoloa juuri heidän lapseensa ja perheen toiveisiin hoidon alkuun liittyen. Tutustumiskäynnit sisältävät yleensä päiväkotiin tutustumista ja päiväkodin päivärytmin läpikäymistä.

Kyl ehkä se on enemmän kuitenkin niin ku semmosta, et ei siinä aloitusvaiheessa hirveesti semmosia omia toiveita oteta huomioon, vaan kerrotaan, et miten siellä talossa toimitaan ja nyt sitten sen lapsen on sopeuduttava niin kun siihen toimintatapaan jollain aikataululla. Eihän tietenkään heti voi olettaa et päiväunirytmit osuu just, mut et kuitenkin.

Haastatteluun osallistuneilta vanhemmilta kysyttiin miltä tuntuisi, jos varhaiskasvattaja tulisi ensimmäisellä tutustumiskäynnillä lapsen kotiin. He vastaavat, että se olisi hyvä. Lapset käyttäytyvät kotona eri tavoin kuin uudessa ja vieraassa päiväkotiympäristössä. Onnistuneen tutustumisajan jälkeen varhaiskasvattaja pystyy tunnistamaan ja havainnoimaan lapsen käyttäytymistä paremmin. Aluksi kyse on ikävän ja uusien tilanteiden jännityksen tunnistamisesta ja näiden helpottamisen oivaltamisesta. Toisaalta toisen perheen mielestä kotivierailu ei ole välttämätön, mutta toteaa kuitenkin, että mitä pienempi lapsi, sitä tärkeämmäksi kotivierailu nousee. Jos perheestä aloittaa hoidon yhtä aikaa useampi lapsi, tulisi perheeseen tutustumaan myös useampi varhaiskasvattaja; se ajatus sai vanhemman hymähtämään.

Vanhemmat arvostavat varhaiskasvattajassa rehellisyyttä ja avoimuutta. Mielipiteiden huomioon ottaminen on tärkeää. Vanhempien kanssa ”samalla aaltopituudella” oleminen on tärkeää, se miten vanhemman ja varhaiskasvattajan ajatukset kohtaavat. Yhteiset kohtaamiset voivat vahvistaa kumppanuutta.

Ja tärkeitä asioita siinä on, että mahdollisimman paljon on sitä yhteistyötä tai selvitetään niitä asioita yhdessä. Eli tota otetaan niin kun kummankin mielipiteitä huomioon. Sitten käydään niitä keskusteluja ihan siinä arjessa

6.2 Kasvatuskumppanuuden toteutuminen vuonna 2013

Vanhemmat kokivat, että heitä kuunnellaan, kohdataan ja huomioidaan hyvin Virojoen päiväkodissa. Toiset kokivat, että kohtaamisia on vähän varhaiskasvattajien kanssa. Varhaiskasvattajan vuorovaikutustaidoilla on merkitystä siihen, millaiseksi vanhemmat kokevat kasvatuskumppanuuden: miten vanhempien ajatuksiin ja toiveisiin vastataan. Vanhempien tyytyväisyyteen vaikuttavat mm. lapsen kokemukset päivähoidosta. Varhaiskasvattajan tulee tuntea lapsi. Haastattelusta nousee esiin myös se, että kasvatuskumppanuus ei toteudu hyvin vanhempien kuuntelemisen näkökulmasta.

Et puhutaan kaikki niin, kun täsmää: mitä lapsen eleet kertoo, mitä lapsi kertoo ja mitä henkilöstö kertoo ja mikä on oma kokemus. Et se muodostaa sen kokonaisuuden.

Osa vanhemmista käy omalla vapaa-ajallaan keskustelua toisten vanhempien kanssa kokemuksistaan päivähoidosta. Toisten vanhempien kokemuksilla voi olla vaikutusta siihen, minkälainen ajatus päivähoidosta vanhemmille muodostuu. Vanhemmilla on myös kokemus, jossa he toisten lasten vanhempien kanssa käydyn keskustelun pohjalta eivät viitsi ottaa asiaa puheeksi päiväkodissa, kun tietävät miten yksiselitteinen kanta asiaan päiväkodilla on, esimerkiksi päiväunet.

Keskinäinen luottamus on tosi tärkeää, että uskalletaan sitten puhua myös sellaisista asioista, jotka ei sitten välttämättä oo niin kun aina niitä positiivisia juttuja. Luottamus on kyl kaiken aa ja oo.

Jokaisessa haastattelussa päivän kulusta kertominen nousi esille. Siihen oltiin tyytyväisiä. Kumppanuuden kehittyessä varhaiskasvattajan ja vanhemman välille syntyy yhteisymmärrys siitä, mitä kuulumisia päivästä kerrotaan. Lapsen päivähoidon alussa tietoa päivän kulusta tarvitsee enemmän ja tarkemmin. Arjen tullessa hyvin tutuksi vanhemmille riittää, että he tietävät, että lapsi on syönyt normaalisti. ”Ihan hyvin”- kommentti päivänkulusta ei kuitenkaan ole riittävä. Vanhemmat olivat tyytyväisiä, kun saivat muuta tietoa.

Aina varhaiskasvattajan kertoma päivän kulusta ei ole pitänyt paikkaansa. Tieto asioiden kulusta varhaiskasvattajien kesken ei ole siirtynyt. Näin ollen perhe on saanut väärää tietoa jonkin asian tai tilanteen kulusta ja asian todellinen tila selvinnyt vasta seuraavana päivänä. Vanhemman mielestä varhaiskasvattaja voi vastata: ”En tiedä.”, jos ei oikeasti ole varma asiasta tai tilanteen kulusta.

Kerrotaan kaikki niin kuin ne on, eikä kaunistella mitään tai jätetä kertomatta. ”En tiedä” on musta hyvä vastaus, jos ei tiedä niin ei tiedä mitä se on puuhaillu. Kaikkia ei voi kontrolloida: jokaista lapion heilahdusta et voi ihan tarkalleen tietää. Mut ei sitten sanota myöskään varmasti, ettei näin ole tapahtunut, jos oikeasti ei ole joka sekunti kattonu. Luottamus!

Luottamuksen rakentumiseen vaikutti se, miten vanhemmat ovat nähneet varhaiskasvattajien toimimisen lapsiryhmässä. Varhaiskasvattajan persoona vaikuttaa siihen, miten kumppanuus kehittyy. Yksittäisen varhaiskasvattajan halu tuoda esiin kasvatuskumppanuutta näkyy vaihteluna eri persoonien välillä. Tietenkin erilaisten vanhempien persoonat vaikuttavat kasvatuskumppanuuden rakentumiseen. Kekkonen (2012, 118) linjaa, että varhaiskasvattajien ja vanhempien yhteistyössä mahdollisesti ilmenevät ongelmat ja vaikeudet ovat ammatillinen haaste varhaiskasvattajille ja ensisijainen vastuu yhteistyön onnistumisesta on varhaiskasvattajilla.

Sijaisten merkitys kasvatuskumppaneina on oma haasteensa. Lyhyiden työsuhteiden aikana kasvatuskumppanuutta toteutuu hyvin vähän. Tärkeitä ovat ne lyhyet hetket, jolloin sijainen varhaiskasvattajana vanhempia kohtaa: ensimmäinen tärkeä askel on esittäytyä. Pitempien työsuhteiden aikana sijaisen on tärkeää tavoitteellisesti luoda kumppanuussuhdetta vanhempien kanssa.

Joskus kun on näitä sijaisia aika paljon... Oli muutaman kerran sellainen tilanne siinä aamulla että ei yhtään tiennyt kuka tuo nyt on kelle mie tän jätän.

Lapsen huomaaminen ja mukaan ottaminen keskusteluun on yksi tärkeä kumppanuuden osa, kun varhaiskasvattaja, vanhempi ja lapsi yhdessä kohtaavat. Se, miten tällaisissa tilanteissa arkaluonteisistakin asioista kerrotaan lasten kuullen, nousi selvityksessä lasta kunnioittavaksi. Lapsen huomaaminen on koettu tärkeäksi, sillä kumppanina ei ole vain vanhempi, vaan lapsi on yhtä tärkeä

osa vuorovaikutusta. Varhaiskasvattajan ja vanhemman vuorovaikutuksesta ja sen ilmapiiristä lapsi luo käsityksen siitä, millainen hän on, miten ympärillä olevat aikuiset hänestä puhuvat.

Vanhemmille on jäänyt hyvin vahva tunne tilanteesta, jossa lapsi jäi aamulla päiväkotiin itkevänä. Tällaisissa tilanteissa yhteistyö korostuu ja vaatii varhaiskasvattajalta kykyä huomata vanhemman tunne ja ottaa sekä lapsi että vanhempi huomioon parhaalla mahdollisella tavalla. Tilanne tulisi hoitaa siten, että siitä ei jää voimakas tunne koko päiväksi.

Vois vaikka päivähoidosta soittaa tai sinnepäin vois soittaa ja kysyä, et miten siellä menee. Niin kun ehkä vanhemmat vähemmän kokee niin, kun et uskaltaa soittaa, et vaivaa, et otanpa nyt turhaan yhteyttä henkilökuntaan, et sieltäkin voitais soittaa, vaikka se jäi itkemään, niin nyt on jo ihan rauhallinen tilanne.

Yksi tärkeä luottamusta herättänyt hetki oli tilanne, jossa kaksi eri varhaiskasvattajaa kertoi päivän kuulumisista samalla tavoin. Olipa tieto sitten positiivista tai negatiivista, vanhemmalle on tullut tunne, että kaikki kerrotaan mitä päivän aikana on tapahtunut. Lisäksi se on herättänyt tunteen, että nämä tuntevat minun lapseni ja tietävät, mitä hän on päivän aikana tehnyt. Näin ollen tiedon kulku varhaiskasvattajien välillä korostuu.

6.3 Vanhempien kehittämisajatuksia päiväkodin arkeen

Kasvatuskumppanuutta voidaan kehittää pienillä arjen asioilla päiväkodin arjessa. Aamuisin eteiseen vastaan tuleminen ja vanhemman sekä lapsen huomiointi olivat merkittäviä. Tärkeäksi nousi myös se, että vanhemmat näkevät niitä työntekijöitä, jotka lasta hoitivat. Näin luodaan mahdollisuus keskustelulle. Tiedonkulun lapsen varhaiskasvattajalta vanhemmalle varmistamiseen käytettyjä viestilappuja vanhemmat pitivät hyvänä silloin, kun vanhempi ei iltapäivällä tapaa lapsen ryhmän varhaiskasvattajaa.

Päiväkodin johtajalla on myös vaikutusta kumppanuussuhteen muodostumisessa. Hän on usein ensimmäinen henkilö, johon vanhemmat ovat yhteydessä lapsensa hoitopaikkaa suunniteltaessa. Johtajan toimilla voi vaikuttaa positiivisesti tai negatiivisesti lapsen hoidon aloitukseen.

Ja silloinhan ei ollu, päiväkodin johtaja. Se oli vapaalla ja päivähoiton johtaja oli poissa. Et siellä ei ollu ketään. Ei ollu tiedossa miten tää käytännössä tapahtuu. Oli vähän ongelmallinen ja sit se tutustuminenkin se jäi aika vähään.

Henkilöstön vaihtuvuus nousi haastatteluissa kasvatuskumppanuuden toteutumisen haasteeksi. Luottoaikuisen vaihtuminen merkitsi aina uuteen varhaiskasvattajaan tutustumista ja kumppanuussuhteen uudelleen luomista. Henkilökunnan pysyvyys korostui, mitä pienempi lapsi on. Sekä lapsen että vanhempien on tärkeää tutustua ryhmän kaikkiin varhaiskasvattajiin.

Henkilökunnan vaihtuvuus on semmonen asia, mikä voi vaikuttaa siihen, että ehkä ei tuu sellasta. Varsinkin jos sattuu, että oman lapsen omahoitaja vaihtuu sitten vaikka niin kun toimintakauden aikana, et kuitenkin sitten mie koen, että se on se luottohenkilö, jonka kanssa käydään ne keskustelut.

Päiväkodissa tulee kiinnittää erityistä huomiota tutustumiskäytäntöihin silloin, kun perheessä päivähoiton aloittaa useampi lapsi samanaikaisesti. Vanhemmat nostivat esiin näkökulman, miten tutustuminen hoidetaan, jotta vanhempi voi tutustua rauhassa lapsiensa kanssa eriryhmiin. Vanhemmat eivät halua jättää tutustumisvaiheessa yksin mihinkään ryhmään. Joka tapauksessa vanhemmat haluavat itse tehdä päätöksen, milloin lapsi jää yksin päiväkodin ryhmään.

Vanhemmat havaitsivat epävarmuutta ja erilaisuutta päiväkodin käytännöissä eri ryhmissä. Varhaiskasvattajatkään eivät aina tiedä, miten kasvatuskumppanuuskäytäntöjä toteutetaan. Yhteisiä ja samanlaisia käytäntöjä kaivataan ryhmien välille.

Kaikki tietäis, et mihin tässä pyritään; se kai tekis tästä sellasen hyvän.

Vuorovaikutuksella on monenlaisia puolia ja on merkitystä, mitä vanhempien kanssa keskustellaan. Kasvatuskumppanuuteen liittyy se, että vanhempien kanssa käydään keskustelua, jossa tärkeimpinä ovat lapsi, perhe ja lapsen kokemat asiat päiväkotipäivän aikana. Vanhempien mielestä varhaiskasvattajien työolojen ruodinta ei kuulu pihalle lasten ja vanhempien kuultavaksi. Niille pitäisi olla oma paikkansa henkilöstön palaverissa.

6.4 Varhaiskasvatussuunnitelma ja blogi kasvatuskumppanuuden tukena

Kasvatuskumppanuus toteutuu varhaiskasvatussuunnitelmien avulla. Vanhempien mielestä heidän mielipiteitään kysytään vähän. Tällä hetkellä varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ovat ainoa rauhallinen keskustelutilanne, jossa voidaan asioista keskustella. Näihin keskusteluihin molemmat osapuolet tulevat valmistautuneina. Nämä keskustelut nousivat tärkeäksi tapaamiseksi, jossa mielipiteitä voidaan vaihtaa.

Vasukeskustelut käydään erillisen lomakkeen avulla. Lomake sai palautetta vaikeudestaan, vaikka sitä on päivitetty lähiaikoina. Kysymyksiltä halutaan vielä enemmän yksinkertaisuutta ja selkeyttä.

Et ne ei ainakaan ohjaa sellaseen siihen vertailuun, miten kasvatetaan kotona ja miten kasvatetaan hoidossa, onko siinä eroja ja onko siinä jotain huomioimista just sen lapsen kohdalla.

Niissä vasukeskusteluissa puhutaan siitä lapsesta niin siihen vois liittää siitä perheestä puhumista. Siellä on muutamassa kysymyksessä tulee se, että miten teillä toimitaan tai miten kotona kasvatatte, mutta enimmäkseen se on sitä lapsen kehitystä, josta siellä puhutaan.

Vanhempien käsityksien mukaan keskustelu kasvatuksesta jää päiväkodissa vähäiseksi. Kasvatuskumppanuus näkyy enemmän vuorovaikutuksena ja keskusteluina lapsesta ja lapsen päivästä päiväkodissa kuin taustalla olevista kasvatuskäytännöistä.

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa luottamusta vanhemmassa herätti, että varhaiskasvattaja osoitti oikeasti tuntevansa lasta. Vanhempi kuulee mielellään millainen oma lapsi on ja miten hän käyttäytyy päiväkodissa. Negatiivisia kokemuksia löytyi, sillä joskus vanhempien mielestä keskustelu kiinnittyi lapsen heikkouksien etsimiseen, eikä varhaiskasvattaja kuullut, mitä vanhemmalla oli mielen päällä. Dialogisuus ei tällaisissa tilanteissa pääse toteutumaan. Jossain tapauksessa vanhempi koki, että varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa puhutaan epäolennaisista asioista. Vanhemman mielestä varhaiskasvattajat eivät tunne lasta kunnolla lyhyestä hoitosuhteesta tai vähäisistä hoitopäivistä

johtuen. Tämä johtaa siihen, että lomake on vanhempien mielestä varhaiskasvatuksen puolelta väkisin täytetty.

Se mua aina eniten noissa vasukeskusteluissa kiinnostaa, että miten se lapsi siellä ryhmässä, kun ei sitä kotoa näe. Et se on aina vähän sellanen yllätys ja arvailu, et miten se siellä sitten viihtyy.

Vanhempia kiinnostaa, miten oma lapsi toimii ryhmässä. Vanhempia osallistavana keinona nettipäiväkirja, blogi, on toimiva. Blogi on koettu hyväksi välineeksi lapsen päiväkotipäivän kuvaamisessa. Vanhemmat pääsevät valokuvien avulla mukaan päiväkodin arkeen. Lapsen aloittaessa päiväkodissa blogi korostuu, sillä vanhemmilla on työpäivän aikana mahdollisuus käydä katsomassa, miten lapsen päivä on mennyt. Näin vanhemman erohuolet saattavat helpottua. Toisilla perheillä blogin katsominen on perheen yhteinen hetki illalla lapsen kanssa. Tällöin lapsi saattaa alkaa kertoa päivästä eri lailla, kuin esimerkiksi silloin, kun lasta ollaan juuri hakemassa kotiin. Lapsen omat kertomukset päivän kulusta hakutilanteessa perustuvat senhetkiseen tunteeseen.

Et sellanen päivä oli, millaset oli viimeiset viisi minuuttia; et oliko päivä hyvä vai huono. Ihan tyhmä päivä ollu, kun kavero lähti. Kavero lähti viis minuuttia sitten, et nyt on ihan huono päivä. Ja sit blogista kun katto, niin tulee ihan toisenlainen.

Vanhempien mukaan blogi kertoo paljon jo pelkkien valokuvien kanssa. Tiedotuskanavanakin blogi auttaa: sieltä voi tarkistaa, mitä kulloinkin tehdään. Siitä mitä lapsen kertoma, varhaiskasvattajan kertoma ja mitä blogi kertovat päivästä muodostavat kokonaisuuden, joka on vanhemmille merkityksellinen. Blogin kautta vanhemmat ovat oppineet lapsen ympäristöstä paljon, he näkevät missä ja mitä lapsi on kulloinkin puuhannut. Blogista perheet ovat opetelleet kavereiden nimiä ja vanhemmat ovat tulleet tietoisiksi, kenen kanssa lapsi päiväänsä viettää.

7 Yhteenveto ja pohdinta

Osana opintojani suoritan lastentarhanopettajan kelpoisuutta. Vanhempien haastattelu oli opettavainen kokemus, josta suurin oppi on ollut minulle itselleni. Huomaan asioita, joihin minun pitää työssäni kiinnittää huomiota, esimerkiksi se kuinka otan vanhempien tunteet huomioon. Uskon, että varhaiskasvattajana voi oppia ja pitääkin oppia toisen kohtaajana, vuorovaikutustaidot korostuvat.

”Tunteilla on tärkeä merkitys niin lapsen kuin aikuisenkin päivittäisessä elämässä” (Laine 2006, 68). Tunteiden tunnistaminen on osa työtämme, niin lapsen kuin vanhemmankin kanssa. Monesti varhaiskasvattajana voimme kohdata lapsen koko tunteiden kirjon ilosta suruun, riemusta kiukkuun. Myötätunnon osoittaminen on työssämme tärkeää. Se, miten huomioimme niin lapsen kuin vanhemmankin tunteita, auttaa syventämään kumppanuutta välillämme. Itkevän lapsen jättäminen päiväkotiin nousi vanhemmilla edelleen mieleen. Asian muistaminen vuosien takaa kuvastaa tunteen vahvuutta. Tunteiden huomioiminen on siis ehdottoman tärkeää. Ääritunteita, kuten eron aiheuttama surua ja ikävää, pitäisi pystyä helpottamaan. Ajallisesti tähän ei aina riitä lapsen hakuhetki ilta-päivällä ja kertominen, että lapsen ikävä aamulla meni nopeasti ohi; tarvittaisiin nopeampi tiedon siirto vanhemmille.

Kaskelan ja Kekkosen (2006) esittämien kasvatuskumppanuuden keskeiset periaatteet: kuuleminen; kunnioittaminen, luottamus ja dialogisuus, nousivat esille myös tekemässäni selvityksestä. Tärkeimmiksi nousi luottamus kaikkien kolmen osapuolen välillä: lapsen, vanhemman ja varhaiskasvattajan. Siksi työn tarkentavaksi nimeksi on laitettu ”luottamus on kaiken aa ja oo”.

Luottamuksen syntyyn vaikuttaa monia tekijöitä, joista päällimmäiseksi haluan nostaa pysyvät ihmissuhteet. Alallamme on paljon muuttuvia tekijöitä, ja itsekin olen paljon pohtinut sitä, miten minä voisin edesauttaa pysyvien ihmissuhteiden luomisessa. Olen oivaltanut, että varhaiskasvatus on tiimityötä, jossa toinen toista autetaan. Kasvatuskumppanuus on haaste, johon meidän varhaiskasvattajina tulee vastata. Jokaisella meistä on erilaisia asenteita, ja tietynlaiseen asenteiden muutokseen kasvatuskumppanuus varhaiskasvattajat haastaa. Vanhempien kuunteleminen ja heidän erilaisten toiveidensa huomioon ottami-

nen on tehtävä osana perustehtävää: lasten hyvän hoidon, opetuksen ja kasvatuksen vuoksi.

Jäin pohtimaan, että päiväkodin tutustumisvaiheessa pääasiana pitäisi olla lapsi: millainen lapsi on. Toissijaisesti tutustutaan päiväkotiin. Selvityksessä yllättävän suuressa roolissa esiintyivät päiväkodin aikataulut. Isossa päiväkodissa on hyvä sopia yhteisistä aikatauluista. Päiväkodin struktuuri helpottaa monen lapsen toimimista päiväkodissa ja siksi selkeä päivärhythmi ja samanlaisena toistuvat asiat ovat tärkeitä. Oma ajatukseni oli, että olemme joustavampia mm. päivärytmin suunnittelussa alle kolmevuotiaiden ryhmässä kuin vanhemmat kokivat. Pitäisikö vanhempien osallisuutta korostaa tässä kohtaa ja tehdä heidät tietoisemmiksi erilaisista vaihtoehdoista? Teemmekö päätöksiä vanhempia kuulematta? Vai onko jopa vanhemmilla valmis ennakoajatus, miten päiväkodissa toimitaan, ja siksi he eivät tule tietoisiksi erilaisista vaihtoehdoista? Vaikea kysymys, johon en osaa vastata.

Olen pohtinut myös sitä, miksi vanhemmat useasti kieltäytyivät varhaiskasvattajan kotivierailusta ja tulevat mieluummin päiväkodille. Selvityksen vanhemmat pitivätkin vierailua hyvänä ideana. Olisiko myös henkilöstön omasta motivaatiosta kiinni, viitsiikö lähteä markkinoimaan tutustumiskäyntiä niin, että vanhemmat kokisivat sen mielekkääksi? Vai kokevatko vanhemmat tutustumiskäynnin tunkeilevana tai tarpeettomana? Koko päiväkotia yhteisesti koskevista käytännöistä ei ole sovittu, joten sekin selkeyttäisi asiaa.

Blogin merkitys vanhemmille on suuri, blogilla on osallisuutta nostattava vaikutus. Blogin kautta vanhemmat tulevat tietoisiksi monesta asiasta, joita ei tuontija hakutilanteessa pysty aina sanoin kuvaamaan. Blogi ei kuitenkaan poista tai vähennä kasvotusten käytävää vuorovaikutusta. Aito läsnäoleva kohtaaminen ja netin kautta luettavat sanat ja nähtävät kuvat täydentävät toisiaan. Blogi vaatii varhaiskasvattajilta sitoutumista. Blogin kautta vanhemmat pääsevät näkemään missä heidän lapsensa on osallisena. Kaskelan ja Kekkosen (2006, 25–27) mukaan on merkityksellistä, millaista tietoa vanhemmat saavat lapsensa päivästä. Paitsi että vanhemmat näkevät, missä heidän lapsensa on ollut osallisena, blogin kautta vanhemmilla on mahdollisuus kommentoida päivän tapahtumia.

Selvityksessä yhtenä esimerkkinä nousi tilanne, jossa kaksi varhaiskasvattajaa kertoo sattumalta päivän kuulumisista samalla tavalla. Kokemukseni on, että lapsen hakutilanteessa työkaverina usein välttää vanhemmille saman asian toistamista, periaatteella annetaan yhden varhaiskasvattajan kertoa. Yllättäen tämä onkin piirre, joka lisää vanhemmissa luottamusta varhaiskasvatusta kohtaan. Eli ei ole pahaksi, vaikka kuulumisia kertookin kaksi varhaiskasvattajaa.

Alasuutarin (2011) tavoin jäin pohtimaan, onko päivähoito vähän sellainen naisten juttu, johon miesten on vaikea päästä mukaan. Isien osallistuminen varhaiskasvatuksessa on jo useampien vuosien ajan kasvanut. Mutta miksi keskustelut tuntuvat olevan naisten puuhaa? Kysymys kuuluukin, miten tehdään isät näkyviksi? On hyvä kiinnittää huomiota siihen, miten vanhempia mm. kutsutaan keskusteluihin. Tässä olisi hyvä aihe selvitettäväksi tulevaisuudessa.

Tärkeä kehittämiskohde Virojoen päiväkodissa on ryhmien keskinäisten toimintatapojen yhtenäistäminen ja sitä kautta samanlaisten yhteistyömenetelmien käyttöön ottaminen yhteistyössä vanhempien kanssa. Yhteistyön merkitys korostuu tutumisvaiheessa etenkin silloin, kun perheestä aloittaa useampi lapsi päiväkodissa. Etenkin ryhmien hyvien käytäntöjen jakamista ja käyttöönottoa muissa ryhmissä kaivataan vanhempien mielestä.

Selvityksen tulokset esittelen työyhteisölle syksyllä 2013. Tarkoituksena ei ole viedä valmiita vastauksia, vaan herättää ajatuksia ja saada keskustelua työyhteisössä aikaan. Toivon, että tulosten avulla ei jäädä ruotimaan menneitä, vaan käännettäisiin katseet tulevaan ja siihen, kuinka itse kukin meistä voisi kehittää itseään ja jakaa hyviä taitoja, joita osaa. Jokainen meistä on erilainen, ja siksi hyvin tärkeä erilaisten vanhempien kanssa kohtaamisessa.

Opinnäytetyö on vastannut niihin tavoitteisiin, joita siltä haettiin: olen saanut vanhempien kokemuksia kehitettäväksi päiväkodin arkeen. Haastatteluihin osallistuneiden määrä saattaa tuntua vähäiseltä, mutta haastattelujen laajuuden huomioiden aineistosta tuli hyvin kattava. Opinnäytetyö ei tuota uutta tietoa, mutta yksittäisten vanhempien kokemukset koen itse tärkeiksi kyseiselle päiväkodille ja omalle ammatilliselle kehittymiselleni. Kasvatuskumppanuus vaatii tietoista työstämistä koko ajan. Toivon, että se työ Virojoen päiväkodissa jatkuu.

Kuviot

Kuvio 1. Lapsen, vanhempien ja kasvattajien vuorovaikutuskolmio s. 9.

Taulukot

Taulukko 1. Varhaiskasvatusta ohjaavat dokumentit s. 7.

Taulukko 2. Esimerkki luokittelusta - luottamukseen vaikuttavat tekijät s. 18.

Lähteet

- Ahonen, M-L. 2011. Muksunetti työväliseksi. Opettaja 48–49/2011.
- Alasuutari, M. 2011. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.
- Hellman-Suominen, K., Järvinen, M. & Laine, A. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimus haastattelu. Haastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus.
- Karikoski, H. & Tiilikka, A. 2012. Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus, 77–92.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Stakes. Jyväskylä.
- Kekkonen, M. 2012 Kasvatuskumppanuus puheena: Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Väitöskirja.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito: työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-kustannus.
- Kuokkanen, H. 2006. Kasvatus ja varhaiskasvatus. Teoksessa Härkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A (toim.). 2006. Lapsen parhaaksi – Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita Prima, 9-64.
- Kylmä J. & Juvakka T. 2012. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.
- Laine, K. 2006. Lapsen sosiaalinen maailma päivähoitossa. Teoksessa Härkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A (toim.). 2006. Lapsen parhaaksi – Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita Prima, 65–107.
- Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Pedatieto.

Opetus – ja kulttuuriministeriö 2012. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/index.html. Luettu 30.9.2013.

Oranen, M. 2013. Lasten osallisuus. Sosiaaliportti. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/hallinto/lapsenosallisuus/>. Luettu 28.9.2013

THL 2013. Mitä osallisuus on? <http://www.thl.fi/fi-FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/osallisuus>. Luettu 28.9.2013.

Turja, L. 2012. Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-kustannus, 41–53.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>. Luettu 6.9.2013.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Tammi.

Hyvät vanhemmat!

Liite 1

Olen sosionomi (AMK) -opiskelija Maarit Huovinen Saimaan ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä, jonka aiheena tarkastelen kasvatuskumppanuutta ja sen toteutuminen vanhempien näkökulmasta. Olen kiinnostunut siitä miten Te vanhemmat koette kasvatuskumppanuuden onnistuvan päiväkodin kasvatushenkilöstön kanssa.

Haluaisin haastatella Teitä tutkimukseeni. Haastattelun tarkoitus on saada tutkimusaineistoa, jolla voidaan kehittää päiväkodin toimintatapoja. Haastattelen kuutta vanhempaa ja heidän kokemuksiaan. Teillä on nyt mahdollisuus vaikuttaa! Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista.

Tiedot käsittelen luottamuksellisesti ja ne tulevat ainoastaan minun käyttööni. Osallistujien nimiä tai henkilötietoja ei mainita missään yhteydessä. Päivähoidon muu henkilöstö ei tiedä ketkä tutkimukseen osallistuvat.

Nauhoitan haastattelut ja opinnäytetyön valmistumisen jälkeen hävitän haastattelu materiaalin. Haastattelut toteutetaan tammi-helmikuun 2013 aikana. Haastatteluun tulee varata aikaa noin 2 tuntia.

Mikäli olette kiinnostuneita osallistumaan haastatteluun, olettehan yhteydessä sähköpostiini 13.1.2013 mennessä, niin sovitaan jatkosta.

Yhteistyö terveisin

*Maarit Huovinen
maarit.huovinen@student.saimia.fi*

Teidän vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välinen kasvatuskumppanuus alkaa toinen toisemme tutustumisesta silloin kun lapsenne on aloittamassa päivähoiton. Kumppanuus perheen ja päiväkodin henkilöstön välille muodostuu yhteisistä keskusteluista ja kohtaamisista.

Tutustuminen voidaan aloittaa perheen kotoa, jolloin päiväkodin työntekijä tulee kylään perheen kotiin. Koti on lapselle turvallisin paikka tutustua uuteen aikuiseen ja näin lapsen on helpompi rakentaa luottamusta hoitajaan.

Tutustuminen ja aloituskeskustelu voidaan perheen toivomuksesta tehdä myös päiväkodissa. Tutustumiskäynnillä kasvattaja tutustuu lapseen yhdessä leikkien ja keskustelemalla vanhempien kanssa mm. lapsesta ja päivähoiton aloittamisesta. Aikuisten välille luotu avoin ja luottamuksellinen suhde auttaa lasta siirtymään päiväkotiin.

Päivähoiton aloitus koskee koko perhettä. Lapsen elämäntilanne muuttuu hoidon aloituksen myötä. Vanhempien olisi hyvä tutustua päiväkotiin ensi ilman lasta ja seuraavalla kerralla vanhemmat voivat esitellä päiväkodin lapselleen. Tutustumisien pituudesta ja sisällöstä sovitaan erikseen lapsen tarpeiden mukaan.

Jokaiselle lapselle tulisi olla nimetty omahoitaja, joka ottaa perheen vastaan päiväkodissa. Saman hoitajan läsnäolo auttaa lasta aloitusvaiheessa turvautumaan ja lohduttautumaan juuri tämän kasvattajan lähellä. Päiväkotiin voi ottaa mukaan turvatavaroita, jotka helpottavat ikävän yllättäessä (lelun, kuvan ja jonkun muun tärkeän asian).

Päivittäisissä kohtaamisissa kasvatuskumppanuus näkyy vuoropuheluna, esimerkiksi silloin, kun tuotte tai haette lasta päiväkodista. Kasvattajan on tärkeää tuoda keskustelussa esille mitä lapsi on päivän aikana nähnyt, kuullut ja kokenut.

Ensimmäinen lapsen varhaiskasvatussuunnitelma keskustelu käydään muutaman kuukauden kuluttua hoidon alkamisesta. Kyseisiä keskusteluja käydään yleensä syksyisin laajasti ja keväisin katsotaan yhdessä mitä on kauden aikana tapahtunut. Nämä keskustelut ovat paikka jossa kumppanuutta voidaan syventää.

Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista, jossa yhdistyvät lapsen kahden tärkeän tahon tiedot ja kokemukset.

Taustatiedot:

Ketä perheeseen kuuluu?

Yleisiä asioita kasvatuskumppanuudesta:

Mitä mielestänne kasvatuskumppanuus on ja mitkä asiat ovat Teille tärkeitä?

Mitkä asiat tekevät mielestänne kasvatuskumppanuudesta hyvän ja toimivan?

Kasvatuskumppanuus päivähoiton alkaessa:

Miten tutustuminen päiväkotiin toteutui? Kuka ehdotti aikaa? Kuinka monta kertaa kävitte tutustumassa? Mitä tutustuminen piti sisällään?

Miten toivoisitte tutustumisen toteutuvan?

Miten tutustumisaika mielestänne vaikutti päivähoiton aloitukseen?

Kasvatuskumppanuus päivähoiton arjessa:

Miten teidän perheenne huomioidaan päiväkodissa?

Missä asioissa toivoisitte lisää yhteistyötä päiväkodin henkilöstön kanssa?

Millaisia asioita pidätte tärkeänä lapsenne kasvuilmapiirissä? Miten kuvailisitte päiväkodin kasvatusilmapiiriä?

Miten mielipiteitänne kuunnellaan lastanne koskevissa asioissa? Missä toivoisitte parannusta?

Miten kasvatuskumppanuus sujuu nyt? Entä verrattuna hoidon aloitukseen?

Kerrotaanko lapsenne päivän kuulumisista mielestänne tarpeeksi? Millaista tietoa toivoisitte enemmän?

Kuvaillkaa kokemuksianne yhteistyöstä päivähoiton henkilökunnan kanssa.

Varhaiskasvatussuunnitelma:

Kuvaillkaa viimeisen lapsenne varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun ilmapiiriä.

Miten kasvatustilauksien järjestelyt mielestänne toimivat?

Vastasiko kasvatustilaukset odotuksianne?

Olisitko halunnut valita keskustelukumppaninne, miksi?

Toiveet ja kehittämisideat:

Mitä toiveita Teillä on päivähoidolle?